

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของชาวมอแกน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เหมาะสมสำหรับชาวมอแกนในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพังงา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรวมทั้งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง นำมาซึ่งการนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับชาวมอแกนในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพังงา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลทั่วไปชาวมอแกนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปทางด้านประชากร
2. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
3. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคม
4. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี
5. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาล
6. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านการเมืองการปกครอง

ข้อมูลทั่วไปของชาวมอแกน

เมื่อก้าวถึงการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาหลาย ๆ ภาพที่ปรากฏก็จะหมายถึงชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ซึ่งหมายถึง ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนของภาคใต้ของประเทศไทยก็ยังมีชนกลุ่มน้อยซึ่งไม่ค่อยถูกกล่าวถึงและเมื่อก้าวถึงชนกลุ่มน้อยทางภาคใต้ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าเป็น ชนเผ่าชาวกูหรือนิกิริโต แต่ยังมีชนอีกกลุ่มชนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่แถบทะเลอันดามันทางตะวันตกของประเทศไทย ที่เรียกว่า “มอแกน” สืบเนื่องจากผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับชาวมอแกนในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพังงา” จึงขอนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมอแกนกลุ่มดังกล่าว โดยเริ่มศึกษาจากประวัติความเป็นมาของชาวมอแกนเป็นประเด็นแรก

ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับชาวมอแกน ซึ่งได้จากการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ระหว่างวันที่ 27 ธันวาคม 2552 - 3 มกราคม 2553 ที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

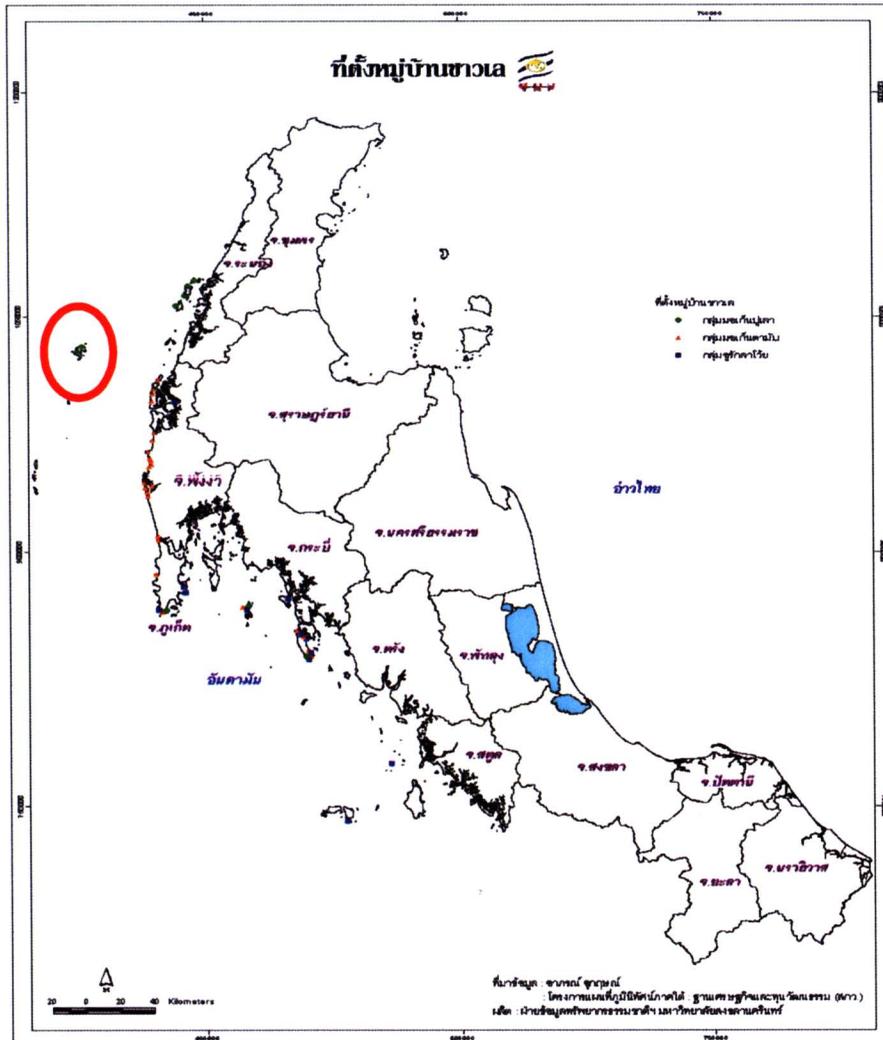
1. สภาพทั่วไปทางด้านประชากร

ประวัติชาวมอแกนและความเป็นมา

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้านมอแกน (สัมภาษณ์ วันที่ 28 ธันวาคม 2552) ได้เล่าให้ฟังถึงประวัติความเป็นมาของชาวมอแกนว่า ชาวมอแกนอาศัยอยู่ทางฝั่งทะเลอันดามันทางตอนใต้ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มวัฒนธรรม คือ กลุ่มอุรักลาไวย์และกลุ่มมอเก็น ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกระบี่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอุรักลาไวย์ ตั้งถิ่นฐานบริเวณ เกาะพีพี เกาะจำ เกาะปู เกาะไหง และเกาะลันตา นอกจากนั้นยังมีกลุ่มชาวมอแกนที่เป็นเครือญาติในสายตระกูลเดียวกันอาศัยกระจัดกระจายบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ บริเวณเกาะสิเหร่ หาดราไวย์ แหลมพลา บ้านเหนือ และบ้านสะป้างจังหวัดภูเก็ต ตลอดไปจนถึง หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

ตามตำนานบ่งชี้ว่าชาวมอแกนกลุ่มอุรักลาไวย์เคยมีบรรพบุรุษเชื่อมโยงกับชาวมอแกนกลุ่มมอเก็นและเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เดินทางอพยพเร่ร่อนทางทะเลมายาวนานในประวัติศาสตร์ ในอดีตชาวมอแกนกลุ่มอุรักลาไวย์เคยอาศัยบริเวณเทือกเขา "มูงงฉีไร" ชายฝั่งทะเลในรัฐไทรบุรีหรือเคดาห์ เขตประเทศมาเลเซียก่อนอพยพเข้าสู่บ้านน้ำไทย และเมื่อเข้ามาอาศัยแถบหมู่เกาะชายฝั่งทะเลอันดามัน เขตประเทศไทยแล้ว ระยะเวลาที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบเร่ร่อนโดยอาศัยเรือที่ทำจากไม้ระกำเป็นที่อยู่ อีกทั้งเป็นยานพาหนะในการเดินทางเพื่อเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ทะเลเป็นอาหาร พวกเขาใช้ "ก้ายัก" (แฝกสำหรับมุงหลังคาเรือ เก็บพับได้ มุงเป็นเพิงได้) หรือสร้างเพิงพักชั่วคราวเหนือริมหาดชายฝั่งทะเลในบางฤดูกาล มีหลักฐานทางวัตถุและคำบอกเล่าสืบต่อกันมาเชื่อกันว่า เกาะลันตาเป็นดินแดนแห่งแรกที่ชาวมอแกนอุรักลาไวย์เริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตขึ้นตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย แต่ยังคง สืบทอดนิสัยอพยพเร่ร่อนอยู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง มีเหตุการณ์ที่พวกเขาอพยพย้ายถิ่นอยู่ในบริเวณบ้านน้ำชายฝั่งทะเลอันดามันอีกหลายครั้ง โดยแยกย้ายกันไปหาอยู่หากินตามหมู่เกาะต่าง ๆ แล้วตั้งถิ่นฐานบริเวณหมู่เกาะเหล่านั้นบ้าง กลับมาที่เดิมบ้าง จนในที่สุดต่างก็กระจัดกระจายกันตั้งถิ่นฐานในกลุ่มครอบครัวและเครือญาติใกล้เคียงของตน แต่ทุกกลุ่มก็ยังติดต่อสัมพันธ์ไปมาหาสู่กัน นับเป็นสังคม เครือญาติใหญ่และถือเป็นพวกเดียวกันทั้งหมด จากการสัมภาษณ์พบว่า "ชาวมอแกน" ที่เรียกตัวเองว่า "ชาวไทยใหม่" อาศัยอยู่ที่หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงาในฐานะชนกลุ่มน้อยที่เชื่อว่าอพยพจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซียมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันได้คือ รูปร่างหน้าตา ภาษาพูดและชาวมอแกนบางคนยังมีญาติอยู่ที่นั่น

แผนภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านมอแกนในจังหวัดพังงา

ที่มา อารักษ์ อุกฤษณ์ โครงการแผนที่ภูมิทัศน์ภาคใต้ : ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม (สกว.)

จากแผนภาพที่ 2 บริเวณวงกลมสีแดง แสดงที่ตั้งหมู่บ้านมอแกน ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา แสดงให้เห็นถึงที่ตั้งซึ่งมอแกนอาศัยอยู่ ที่หาดช่องขาด อ่าวบอน ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา

ด้านจำนวนประชากร

มีประชากรชาวมอแกน ณ วันที่ 3 มกราคม 2553 มีจำนวนทั้งสิ้น 174 คน แยกเป็นเพศชาย 69 คน เพศหญิง 105 คน (จากการสัมภาษณ์ปลัดอำเภอกระบุรี วันที่ 3 มกราคม 2553 : ข้อมูลจาก

สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอกระบุรี) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ปลัดอำเภอได้ให้ข้อมูลว่า “ความเป็นจริงแล้วประชากรมอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์มีจำนวนขึ้นลงอยู่ระหว่าง 130 – 250 คน”

การแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายเป็นการแต่งกายแบบดั้งเดิมที่ชาวมอแกนทั้งหญิงและชายนุ่งผ้าถุงหรือผ้าขาวม้าเพียงผืนเดียวก็สามารถไปไหนมาไหนได้ทั่วหมู่บ้านโดยไม่สวมเสื้อ ซึ่งจากการสัมภาษณ์หญิงชาวมอแกนได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สวมเสื้อแล้วรำคาญและร้อน” (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว อาชีพของชาวมอแกนก็น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งด้วย เนื่องจากลักษณะการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวมอแกนส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยดำน้ำลงไปใต้นทะเลลึก ๆ เพื่อจับปลา หาทอย ดังนั้นการสวมเสื้อผ้าหลายชิ้นจึงเป็นการไม่สะดวกต่อการประกอบอาชีพดังกล่าว ประกอบกับลักษณะนิสัยของชาวมอแกนอย่างหนึ่งคือ ชอบความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่ชอบพบปะกับบุคคลอื่นนอกจากคนพวกเดียวกันที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นจึงทำให้ชาวมอแกนไม่สนใจเรื่องการแต่งกายและยังคงทำตัวอยู่กับธรรมชาติจนเกิดความเคยชิน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการสวมเสื้อผ้า ในประเด็นที่ว่าเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นสิ่งซึ่งบอกว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีด้านร่างกาย เพราะช่วยป้องกันความร้อนหนาวและอันตรายอื่น ๆ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ

ภาพหญิงชาวมอแกน

ภาษา

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่าชาว มอแกนที่หมู่เกาะสุรินทร์ส่วนใหญ่ใช้ภาษามอแกน ชาวมอแกนทั้งผู้ใหญ่และเด็กนิยมพูดภาษาของตนเอง ภาษาของชาวมอแกนมีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ลักษณะภาษาพูดของชาวมอแกนคล้ายกับภาษามลายู คือสำเนียงพูดจะเบา ๆ สั้น ๆ และเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมร ทวีศักดิ์ (2529) ซึ่งได้ศึกษาภาษาชาวเล “Urak Lawoi” พบว่า ภาษาของชาวมอแกนมีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียนและมีลักษณะโครงสร้างภาษาพูดของชาวมอแกนคล้ายกับภาษามลายู ในปัจจุบันได้มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้นและใช้ภาษาไทยมากขึ้น แต่ชาวมอแกนก็ยังคงรักษาภาษาพูดของตนไว้อย่างเคร่งครัดและในบางครั้งก็มีการสร้างคำเพิ่มขึ้นมาเอง จากกรณีนี้จึงน่าจะเป็นสาเหตุ

ที่ทำให้ชาวมอแกนกับบุคคลภายนอกไม่สามารถที่จะสื่อความหมายหรือติดต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะ เด็ก ๆ ชาวมอแกนที่อยู่ในวัยเรียนก็อาจทำให้ส่งผลถึงการศึกษาในโรงเรียนได้อีกด้วย

ลักษณะนิสัย

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ชาวมอแกน (วันที่ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า ชาวมอแกนชอบอยู่กันอย่างสงบ ชอบอาศัยอยู่อย่างอิสระ ไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้า ยึดมั่นในคำสอนของบรรพบุรุษ สุภาพ ซื่อสัตย์ ไม่คด รักรธรรมชาติและการร้องรำทำเพลง ชอบดื่มสุราและเล่นการพนัน (เล่นไพ่) ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นและไม่กล้าแสดงออก ส่วนลักษณะนิสัยของชาวมอแกนที่น่าจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลงได้แก่ การไม่ชอบคบค้าสมาคมกับคนแปลกหน้าการไม่กล้าแสดงออก การยึดมั่นในการสอนของบรรพบุรุษ และการไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ทั้งนี้เพราะลักษณะนิสัยดังกล่าวทำให้ ชาวมอแกนมีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนทัศนะและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากภายนอกได้น้อยลง เป็นคนไม่มีเหตุผลและเฉื่อยชา ส่วนนิสัยการชอบดื่มสุราและเล่นการพนันนั้นนับเป็นนิสัยที่ทำให้ใช้เวลาหมดไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นโทษต่อตัวเอง ทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการดื่มสุราและเล่นการพนันของชาวมอแกนจากการสังเกต ชาวมอแกนไม่ชอบให้คนแปลกหน้าที่เข้าไปในหมู่บ้านมาเฝ้าดูหรือถ่ายภาพในขณะที่เล่นการพนันอยู่ใต้ถุนบ้านถึงขนาดจะเข้าไปทำร้ายนักท่องเที่ยวที่แอบถ่ายภาพ

ภาพหญิงชาวมอแกนใช้เวลาว่างเล่นไพ่อยู่ใต้ถุนบ้าน

สภาพชุมชน

จากการสังเกต (วันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า หมู่บ้านชาวมอแกน ทุกครอบครัวปลูกบ้านอยู่ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ มีบ่อน้ำสาธารณะที่มีน้ำให้ใช้ได้ตลอดปีและมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสาธารณประโยชน์อื่น ๆ คือ อาคารเรียนถาวรซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ที่ด้านหน้าหาดช่องขาด จำนวน 1 หลัง ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านชาวมอแกนแล้วน่าจะ

มีส่วนเอื้ออำนวยในสภาพความเป็นอยู่ของชาวมอแกนมีความสุขในด้านต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัย โดยเฉพาะในเรื่องทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นชายหาดริมทะเลที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพและมีอากาศบริสุทธิ์ เหมาะกับการพักผ่อนหย่อนใจ ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวมอแกนมีความสุขมากขึ้น

สภาพหมู่บ้านชาวมอแกน

ลักษณะที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยของชาวมอแกน ลักษณะภายในบ้านโดยเฉพาะบ้านแบบกิ่งถาวรและบ้านแบบชั่วคราวนั้น ไม่มีการแบ่งกันพื้นที่ภายในบ้านให้เป็นสัดส่วน บริเวณภายนอกบ้านแต่ละหลังไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน ชาวมอแกนนิยมใช้บริเวณใต้ถุนและที่ว่างบริเวณบ้านเป็นที่ทิ้งขยะ เลี้ยงสัตว์ เล่นการพนัน (เล่นไพ่) ดื่มสุราและประกอบอาหาร จากการสังเกตพบว่าไม่มีชาวมอแกนครอบครัวใด มีส้วมไว้ใช้ภายในบ้าน ดังนั้น จากการสังเกตโดยเฉพาะลักษณะของบ้านนั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นบ้านแบบกิ่งถาวรและบ้านแบบชั่วคราวที่ปลูกสร้างกันอย่างง่าย ๆ ใช้วัสดุที่หาได้ทั่วไป จึงทำให้ไม่มีความมั่นคงแข็งแรง โดยเฉพาะอาจเกิดอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัยเมื่อเกิดพายุ นอกจากนี้ยังไม่มีการแบ่งสัดส่วนบ้านให้เหมาะแก่การใช้สอย การปลูกบ้านลักษณะนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ชาวมอแกนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนประกอบกับไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เนื่องจากอยู่ในที่ดินของอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ (ข้อมูลจากการสังเกต เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552)

ภาพบ้านของชาวมอแกน

สภาพความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

อาชีพ

มอแกนทั้งหมดมีงานทำ ลักษณะงานที่ทำคือ การจับปลามาขาย ฆมหอยมุก หอยคิบหอย นางรมและค้าขาย มอแกนกลุ่มนี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันและเป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีมอแกนประกอบอาชีพในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้เพราะพวกเขาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยเฉพาะจากการที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปสังเกตก็ไม่พบว่าครอบครัวมอแกนที่ปลูกพืชผักสวนครัวไว้สำหรับบริโภคภายในบ้านหรือเลี้ยงสัตว์เช่น เป็ด ไก่ ไว้ตามใต้ถุนบ้าน แม้แต่ครอบครัวเดียว จากการสัมภาษณ์ครูอาสาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนเกาะทำให้ทราบว่า ครูอาสาสอนให้นักเรียนปลูกพืชผักที่สามารถเจริญเติบโตได้ในภูมิอากาศแบบชายทะเล จากการสังเกต พบว่าการเพาะปลูกพืชสวนครัวปลูก กลัวยน้ำว่า พักทอง เป็นต้น แต่จากการสัมภาษณ์ครูอาสาเล่าให้ฟังว่าไม่ค่อยได้ผลเนื่องจาก ชาวมอแกนจะเข้ามาเก็บพืชผลในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก่อนที่จะออกผลจึงทำให้ต้นเฉาตาย ลักษณะการมีงานทำและการประกอบอาชีพในครอบครัวมอแกนส่วนมากแล้วใน 1 ครอบครัวจะมีผู้ประกอบอาชีพหลักอยู่เพียงคนเดียวคือ พ่อบ้าน ส่วนภรรยาและลูก ๆ นั้นจะเป็นเพียงผู้ช่วยที่ไม่สามารถถือว่าเป็นรายได้พอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้ การประกอบอาชีพของมอแกนทุกอย่างจะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน โดยเฉพาะอาชีพจับปลาและงมหอยในทะเล ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับลมฟ้าอากาศตามปกติแล้วอาชีพที่มอแกนถนัดมากที่สุดคือ ทำการประมงโดยการจับปลาหอย แต่มีชาวบ้านบางคนไปประกอบอาชีพอื่น เช่น เป็นลูกจ้างของอุทยานช่วยงานครัวและทำความสะอาดบริเวณอุทยาน ทั้งนี้เพราะความจำเป็น คือ ช่วงฤดูมรสุมไม่สามารถออกไปหาปลาได้และเมื่อฤดูมรสุมผ่านไปชาวมอแกนจะออกทะเลทันที ชาวมอแกนที่ประกอบอาชีพการจับปลามาขายใช้เรือหาปลาแบบง่าย ๆ สำหรับมอแกนบางครอบครัวทำการค้าขายโดยซื้อของมาจากบนฝั่ง ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันและที่จะขาดไม่ได้คือ สุราและบุหรี่ (ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูอาสาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2552)

ภาพสินค้าของชาวมอแกนซึ่งเป็นรายได้เสริม

ชาวมอแกนรอรับนักท่องเที่ยว

ด้านหัตถกรรม

ผู้หญิงชาวมอแกนทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เป็นของดั้งเดิมอยู่แล้ว เช่น เสื้อและกระปุกใบเตย หนาม ฯลฯ เพื่อพัฒนาเป็นรายได้ต่อไป สำหรับผู้ชายมอแกน ในปัจจุบันมีงานฝีมือคือ การทำเรือ ก่าบางจำลองในรูปของเรือไม้ระกำแบบดั้งเดิม (จากการสังเกตวันที่ 29 ธันวาคม 2552)

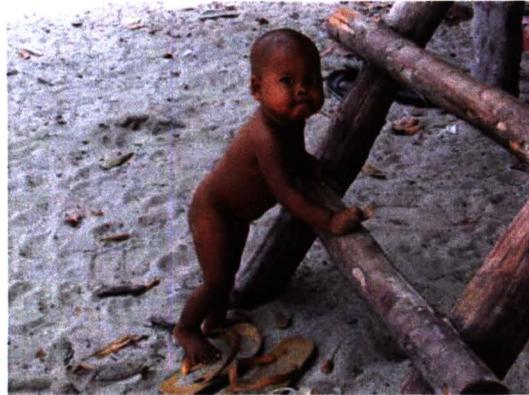
ภาพชาวมอแกนทำเรือก่าบางจำลองเพื่อขายเป็นของที่ระลึก

3. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคม

ประชากรชาวมอแกนโดยทั่วไปแล้วชาวมอแกนจะสมรสตั้งแต่อายุน้อย โดยเฉพาะผู้หญิงชาวมอแกนจะสมรสเมื่ออายุได้ประมาณ 14-15 ปี ส่วนผู้ชายจะสมรสเมื่ออายุได้ 16-17 ปี สำหรับในกรณีของการเป็นหม้าย จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหม้ายเนื่องจากภรรยาหรือสามีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายจากไป ส่วนกรณีหย่าร้างนั้นมีน้อยมากในสังคมชาวมอแกน ทั้งนี้เพราะเมื่อแต่งงานกันแล้วชาวมอแกนไม่นิยมหย่าร้าง ในครอบครัวของชาวมอแกนจะยกให้ฝ่ายมารดาหรือภรรยาเป็นใหญ่ในครอบครัว การทำงานหาเลี้ยงในสังคมชาวมอแกนเป็นหน้าที่ของผู้ชายหรือผู้ที่เป็นสามี

เท่านั้น ผู้ชายชาวมอแกนหลายคนออกไปจับปลาในทะเล เมื่อกลับมาในตอนเย็นหรือค่ำก็ต้องมาช่วยภรรยาทำงานบ้าน เช่น ตักน้ำ หุงข้าว เลี้ยงลูก เป็นต้น (จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552)

ภาพเด็กชาวมอแกนซึ่งถูกเลี้ยงแบบธรรมชาติ

ภาพเด็กชาวมอแกนโชว์เสื้อที่ได้รับแจก

สำหรับในเรื่องการใช้นามสกุลของชาวมอแกน ปัจจุบันชาวมอแกนที่หมู่เกาะสุรินทร์ใช้นามสกุล “กล้าทะเล” ทั้งหมด เนื่องจากเป็นนามสกุลพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้าและในการสมรสบางคู่ไม่ได้ทำให้นามสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะนามสกุลเหมือนกันทั้งหมู่บ้าน ดังนั้น ในหมู่ชาวมอแกนแห่งนี้จึงมีหลายคนที่มีนามสกุลเหมือนกันโดยไม่ได้เป็นญาติกัน ในโรงเรียนปรากฏว่ามีเด็กชาวมอแกนที่มีนามสกุลเหมือนกันทั้ง ๆ ที่เด็กอยู่กันคนละครอบครัวซึ่งตรงกับข้อมูลของฝ่ายทะเบียนราษฎรที่ปรากฏดังเอกสารในภาคผนวก

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของชาวมอแกน ชาวมอแกนโดยทั่วไปแล้วจะเป็นครอบครัวขนาดเล็กและปานกลาง ใน 1 ครอบครัวจะประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกเท่านั้น แต่ถ้าแต่งงานแล้วชาวมอแกนนิยมแยกออกไปสร้างบ้านเรือนอยู่ต่างหากและจากการสังเกตพบว่า นิยมสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านของพ่อแม่

จำนวนบุตรในครอบครัวชาวมอแกน แต่ละครอบครัวจะมีลูกประมาณ 2-5 คน ชาวมอแกนส่วนใหญ่จำได้แต่เพียงว่าตนเองมีบุตรกี่คน แต่ถ้าถามถึงวันเดือนปีเกิดของบุตร ชาวมอแกนส่วนใหญ่จำไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวมอแกนไม่รู้หนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก การนับวันของชาวมอแกนดูจากพระจันทร์และปีเท่านั้น ไม่มีการใช้ปฏิทินให้เป็นประโยชน์ จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่าหลายบ้านมีปฏิทินแขวนติดฝาบ้าน แต่ก็แขวนเพื่อความสวยงามเท่านั้น เด็กชาวมอแกนที่มีวันเดือนปีเกิดที่แน่นอนคือ เด็กชาวมอแกนที่คลอดจากสถานอนามัยเท่านั้นซึ่งสอดคล้องจากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอคุระบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 3 มกราคม 2553)

4. สภาพความเป็นอยู่ทางด้านศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

การนับถือศาสนาและความเชื่อของชาวมอแกน

การนับถือศาสนาของชาวมอแกน จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน (จากการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า ชาวมอแกนทุกคนที่อยู่ย่านแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ไม่นับถือศาสนาใด ๆ แต่มีความเชื่อในกุศตและวิญญาณของบรรพบุรุษ ชาวมอแกนส่วนมากยังเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์และโชคลางอยู่ เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรวมทั้งผีบรรพบุรุษและผีต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอำนาจในการให้เกิดผลร้ายผลดี ปกป้องคุ้มครองหรือทำให้เจ็บป่วยได้ ดังนั้นการแก้ไขโรคร้ายไข้เจ็บจึงต้องเยียวยาด้วยการเข้าทรง เช่น ให้อาหารวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวมอแกนจะผูกพันอยู่กับความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิม ความเชื่อที่ชาวมอแกนเชื่ออย่างฝังแน่นและจะไม่มีวันเสื่อมสลายลงได้อย่างเด็ดขาด ก็คือความเชื่อในเรื่องวิญญาณและบรรพบุรุษ ชาวมอแกนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้อย่างเคร่งครัด ถ้าใครละเมิดจะถือว่าเป็นอัปมงคล เป็นเสนียดจัญไรแก่คนในครอบครัวและหมู่บ้านและจะมีอันเป็นไป ข้อห้ามหรือสิ่งที่ควรปฏิบัติที่บรรพบุรุษได้อบรมสั่งสอนไว้ นั้น ชาวมอแกนจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ เรื่องการตอบแทนบุญคุณคนพื้นเมืองโดยการยอมสละเกียรติของตัวเองไปรับของทานในวันบุญเดือน 10 หรืองานวันสารท

เรื่องการห้ามออกจับปลาในวันขึ้นหรือแรม 1 ค่ำ ซึ่งเป็นข้อห้ามที่ไม่มีเหตุผลแต่ต้องปฏิบัติตามและเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวมอแกนเหล่านี้มีความศรัทธาอย่างแรงกล้ากับเรื่องไสยศาสตร์และวิญญาณของบรรพบุรุษ โดยการที่ทุกบ้านต้องมีถ้วยเช่นวิญญาณบรรพบุรุษติดอยู่ประจำบ้านและจากการสังเกตพบว่าชาวมอแกนยังยึดติดผูกพันอยู่กับความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นอย่างมากทั้งด้านการรักษาพยาบาล การประกอบอาชีพ การดูแลรักษาในการทำพิธีต่าง ๆ โดยหน้าที่เหล่านี้เป็นของหมอทางไสยศาสตร์ประจำหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้อาชีพหมอทางไสยศาสตร์จึงยังเป็นที่นับถือในหมู่มอแกน

ภาพหมอผีชาวมอแกนกำลังทำพิธี

ประเพณีการเกิด

ชาวมอแกนส่วนใหญ่คลอดลูกโดยการให้หมอดำแย ซึ่งมีความชำนาญในเรื่องนี้โดยเฉพาะและมีความรู้เรื่องการตั้งครรภ์เป็นอย่างดี หมอดำแยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุมักรับหน้าที่สืบทอดกันมาโดยผู้รับมักเป็นเชื้อสายหรือลูกหลานของหมอดำแยคนก่อน หมอดำแยมีการตรวจสอบสุขภาพหญิงมีครรภ์ตามวิธีการทางไสยศาสตร์ว่าเด็กในท้องปลอดภัยหรือไม่ ถ้าเกิดมีปัญหาเกี่ยวกับการทำคลอดหมอดำแยจะตามหมอดำแยจากที่อื่นมาช่วยกันทำคลอด ปัจจุบันนี้มีชาวมอแกนบางส่วนทำคลอดที่อนามัยบนฝั่งเพราะมีความปลอดภัยและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ในเรื่องการให้บริการวางแผนครอบครัวมีชาวมอแกนบางครอบครัวเคยใช้บริการเพราะชาวมอแกนมีความเชื่อว่า การชะลอการเกิดโดยวิธีคุมกำเนิดนั้นถือว่าเป็นบาปอย่างยิ่ง เทพเจ้าจะลงโทษตนเอง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2553) พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้เรื่องการทำคลอดและให้ความรู้แก่หมอดำแยในเรื่องของการฆ่าเชื้อโรคเครื่องมือ เช่น มีดตัดสายสะดือด้วยการลวกน้ำร้อน ขณะนี้มีหมอดำแยที่เริ่มใช้วิธีการตามที่สาธารณสุขแนะนำแล้ว จำนวน 4 คน ทำให้อัตราการติดเชื้อหลังคลอดน้อยลง

ประเพณีแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน (เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า เรื่องประเพณีการแต่งงาน ชาวมอแกนส่วนมากมักแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย คือตั้งแต่อายุ 14 ปี หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองเองและมักเลือกแต่งงานในหมู่ชาวมอแกนด้วยกัน การแต่งกายของกลุ่มสาวสาวนั้นในสมัยก่อนนิยมแต่งกายแบบชาวมอลาเซีย กล่าวคือฝ่ายชายนุ่งกางเกงขายาวมีผ้าสะเป็ด (ผ้าโสร่งเป็นตา ๆ พันทับกันเหนือเข่า) ใส่เสื้อคอปิดมีหูกระต่ายที่คอและสวมหมวกติดดอกไม้สีแดง ส่วนฝ่ายหญิงนุ่งโสร่งปาเต๊ะ สวมเสื้อลูกไม้ตัดชายแหลม ด้านหน้ามีผ้าคล้องคอ อย่างที่เรียกกันว่าย่าหยา แต่ในปัจจุบันทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนิยมแต่งตัวแบบสากล โดยชุดเจ้าสาวตัดด้วยผ้าลูกไม้สีขาวหรือสีชมพู มีผ้าโปร่งคลุมศีรษะ ฝ่ายเจ้าบ่าวสวมชุดสากล ตามสมัยนิยม พิธีการแต่งงานมักจัดกันในตอนเย็น แล้วก็ฉลองกันจนสว่าง งานพิธีจะเริ่มโดยการแห่ขันหมากออกจากบ้านเจ้าบ่าวไปบ้านฝ่ายหญิง ในขบวนขันหมากจะต้องมีขันหมาก 3 ขันพร้อมด้วยหมอนและเสื่อ พิธีการต่าง ๆ มักจัดกันที่บ้านฝ่ายหญิง ในปัจจุบันนี้ญาติมักจะได้รับไหว้ด้วยเงิน จากนั้นจะมีพิธีการเลี้ยงฉลองกันโดยการดื่มสุราและร่วมกันร้องด้วยกัน หลังจากแต่งงานฝ่ายชายจะมาอยู่บ้านฝ่ายหญิง และช่วยครอบครัวฝ่ายหญิงทำงาน หลังจากนั้นประมาณ 2-3 สัปดาห์ ถ้าฝ่ายชายไม่สมัครใจจะอยู่ต่อไปก็อาจจะชักชวนกันออกไปตั้งครอบครัวใหม่โดยที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ไม่ได้ว่าอะไร

สำหรับในกรณีที่ชีวิตการครองเรือนของชาวมอแกนเกิดมีปัญหา และทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายไม่สมัครใจที่จะอยู่ด้วยกันอีกต่อไป ในสมัยก่อนจะทิ้งขว้างกันตามอำเภอใจไม่ได้จะต้องพากันไปหาผู้ใหญ่บ้านเสียก่อน โดยที่ผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แล้วไม่ได้ผลทั้งสองยังคงยืนยันที่จะแยกทางกัน ผู้ใหญ่ก็จะตัดสินให้เลิกกันได้ แต่ในปัจจุบันนี้ถ้ามีการผิดใจกันจนไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อีกก็จะตัดสินใจแยกทางกันเลยโดยไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่บ้านตัดสิน แต่อย่างไรก็ตามในสังคมชาวมอแกนยังคงยึดถือระบบผัวเดียวเมียเดียวอยู่เป็นอย่างมาก ตลอดจนการผิดประเวณีไม่มีให้เห็น เพราะชาวมอแกนยังยึดถือการครองคู่แบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด

พิธีงานศพ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน (จากการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านชาวมอแกน ทุกครอบครัวจะไปที่บ้านคนตายเพื่อช่วยเหลือเจ้าภาพ ชาวมอแกนไม่นิยมเก็บศพไว้ หลายคืน ถ้ามีกะตายเป็นหวางใกล้ค่ำหรือกลางคืนก็จะทำพิธีฝังในวันรุ่งขึ้น แต่ถ้าตายในตอนเช้าก็จะฝังให้เสร็จในวันนั้น ๆ โดยพวกชาวมอแกนจะบรรจุศพในโลงที่ช่วยกันทำขึ้นมาเอง หลังจากนั้น 3 วัน หรือ 7 วันก็จะมีการทำบุญให้ผู้ตาย โดยการนำข้าวปลาอาหาร ขนมหรือสิ่งของที่ผู้ตายเคยชอบไปไว้บนปากหลุมฝังศพ โดยมีลูกหลานนั่งพูดบอกให้ผู้ตายมารับของกิน ส่วนเรื่องการไว้ทุกข์นั้น ชาวมอแกนไม่นิยมการไว้ทุกข์หากยังคงแต่งกายตามปกติเหมือนเช่นทุก ๆ วัน

ประเพณีลอยเรือ

ประเพณีที่สำคัญของชาวมอแกน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชาวมอแกนเป็นชนพื้นเมืองที่เร่ร่อนหาเลี้ยงชีพในทะเล ในปัจจุบันชาวมอแกนส่วนใหญ่ขึ้นมาสร้างบ้านเรือนอยู่บนบกและอาบน้ำจืดแทนน้ำทะเล อย่างไรก็ตามการเร่ร่อนไปในทะเลซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิมชีวิตของชาวมอแกนจึงผูกพันกับเรือ ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งบ้านเรือนของเขา ชาวมอแกนจึงมีพิธีเกี่ยวกับเรือปีละ 2 ครั้ง เรียกว่า ประเพณีลอยเรือ หรือพิธีลอยเรือ โดยจะประกอบพิธีลอยเรือในช่วงกลางเดือนของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ในพิธีลอยเรือของชาวมอแกนจะมีการรำรำแบบหนึ่งซึ่งใช้ประกอบการทำพิธีด้วย คือ การรำรำที่พวกเขาเรียกว่า รุงะ หรือ รุงัก ประเพณีลอยเรือของชาวมอแกนที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบันนับเป็นสิ่งยึดถือร่วมกันที่มีส่วนช่วยให้เผ่าพันธุ์ของชาวมอแกนยังคงสืบมาเป็นกลุ่มเป็นเผ่าอยู่ได้ เนื่องจากประเพณีดังกล่าวทำให้ชาวมอแกนซึ่งเร่ร่อนออกจากกลุ่มเผ่าของตน ไปหาเลี้ยงชีพตามเกาะแก่งในท้องทะเลไกลต้องกลับไปทำพิธีดังกล่าวทำกันอย่างน้อยปีละ 2 ทำให้ได้พบกับญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ความใกล้ชิดสนิทสนมกันจึงยังคงแนบแน่นอยู่อีกต่อไป ในส่วนของชาวมอแกนหนุ่มสาวพิธีลอยเรือได้มีส่วนอย่างสำคัญทำให้ได้พบปะสนิทสนมกัน โดยเฉพาะในการจับคู่เต้นรำร้องเง็ง ซึ่งเมื่อเกิดความพึงพอใจต่อกันและกันจะอยู่ร่วมกันสร้างครอบครัวใหม่ มีลูกหลานว่านเครือสืบต่อไป โดยประเพณีนี้ช่วยส่งเสริมสนับสนุนซึ่งเห็นได้จากการแจกจ่ายขนมแบ่งปันกินหลังพิธีเชงูโต๊ะ โดยห้ามนำกลับไปบ้านอย่างเด็ดขาดและที่สำคัญยิ่งอีกสิ่งหนึ่งก็คือความเชื่อที่ว่าพิธีลอยเรือได้นำเอาโรคภัยไข้เจ็บและความชั่วร้ายทั้งหลายไปจากหมู่บ้านนั้นยอมทำให้ชาวมอแกนในหมู่บ้านเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมีกำลังใจ กล้าที่จะผจญภัยสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายอย่างไม่หวั่น (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552)

ประเพณีลอยเรือ

เสาหล่อโอบ

ด้านสภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล

แหล่งน้ำสำหรับการบริโภค

จากการสังเกต (วันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า หมู่บ้านชาวมอแกนไม่มีแหล่งน้ำจืดเช่น น้ำตกร สระน้ำ เป็นต้น ดังนั้นทุกครอบครัวจึงต้องใช้น้ำในบ่อน้ำสาธารณะในหมู่บ้านและจากการสังเกตสภาพของน้ำปรากฏว่าใส สะอาดและไม่มีกลิ่น ในกรณีที่ชาวมอแกนจะซักผ้าหรืออาบน้ำและประกอบอาหารแล้วชาวมอแกนผู้ชายจะไปตักน้ำจากบ่อมาเก็บไว้ภายในบ้าน เมื่อตักน้ำมาแล้วชาวมอแกนไม่ดื่มหรือกรองน้ำอีกครั้ง ตามปกติบ้านหนึ่ง ๆ มีตม่น้ำเพียงใบเดียว ชาวมอแกนไม่นิยมกักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามจำเป็น ไม่มีชาวมอแกนครอบครัวใดเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในการบริโภคเลย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่มีฝนตกชุกตลอดปี ในกรณีนี้ชาวมอแกนให้เหตุผลว่า เพราะมีบ่อน้ำอยู่ใกล้บ้านและมีน้ำใช้ตลอดเวลาและจากการสังเกตพบว่าแม้จะมีน้ำจืดใช้อย่างสะดวกและเหลือเพื่อแต่ชาวมอแกนอาบน้ำ แก้ววันละ 1 ครั้ง คือในตอนบ่ายหรือตอนเย็นหลังจากกลับจากจับปลาหาหอยในทะเลแล้วเท่านั้น

การมีและใช้ส้วม

จากการสังเกต (เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า ในหมู่บ้านชาวมอแกนใช้ส้วมสาธารณะและไม่มีครอบครัวใดมีส้วมในบ้านเลย ถึงแม้จะมีส้วมสาธารณะ แต่ผู้วิจัยยังพบเห็นอยู่ว่าบริเวณหาดทรายหน้าหมู่บ้าน ยังเป็นที่ถ่ายอุจจาระโดยตลอด จากการสัมภาษณ์สาธารณสุขอำเภอคุระบุรี (วันที่ 3 มกราคม 2553) พบว่า ทางหน่วยงานลงมาให้ความรู้เรื่องการใช้ส้วม ซึ่งขณะนี้มีส่วนในหมู่บ้านเป็นส้วมรวม จำนวน 2 ที่ นอกจากนี้ยังรณรงค์ให้รักษาความสะอาดโดยทางสาธารณสุขได้จัดโครงการประกวดบ้านสะอาดก็ได้ผลดีในระดับหนึ่ง

การกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย

เนื่องจากชาวมอแกนปลูกบ้านอยู่ชายฝั่งที่เป็นดินทราย ซึ่งมีคุณสมบัติในการดูดซับน้ำได้ดี ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาเรื่องน้ำขังอยู่ตามใต้ถุนบ้าน ส่วนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ปรากฏว่า ชาวมอแกนโดยทั่วไปทิ้งขยะไว้เคลื่อนตามใต้ถุนบ้านและบริเวณใต้โคนมะพร้าวภายในหมู่บ้านนาน ๆ จึงจะมีการเก็บสักครั้งหนึ่ง โดยการเก็บกวาดจะเก็บรวมไว้ที่กว้าง ๆ ในหมู่บ้านไม่ได้มีการฝังหรือการเผาแต่อย่างใด ธรรมชาติจะช่วยชาวมอแกนได้อย่างหนึ่งคือ เนื่องจากชาวมอแกนมีที่พักอาศัยอยู่บริเวณชายหาด ใกล้ทะเล ซึ่งมีลมพัดแรง มีแดดกล้าและมีอากาศบริสุทธิ์ ดังนั้นการแก้ปัญหาเรื่องความสะอาดในหมู่บ้านจึงได้เพียงบางส่วนเท่านั้น (ข้อมูลจากการสังเกต วันที่ 28 ธันวาคม 2552)

โรคภัยไข้เจ็บ

จากการสัมภาษณ์สาธารณสุขอำเภอกระบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 3 มกราคม 2553) พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีภาวะทุพโภชนาการ คือ เด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 22 คน ตำพอม จำนวน 3 คน ก่อนข้างพอม จำนวน 5 คน พอม จำนวน 7 คน ซึ่งทางสาธารณสุขอำเภอก็ได้สนับสนุน นมและไข่ ให้เด็กรับประทาน

โรคที่ชาวมอแกนเป็นมากที่สุดคือ เกลื้อน เนื่องจากอาบน้ำแคว้นละครึ่งหลังจากกลับจากหาปลาในทะเล และเมื่อชาวมอแกนอาบน้ำเสร็จแล้วก็ยังนั่งเล่นนอนเล่นบนพื้นทรายหน้าบ้านสภาพดำและสกปรก หลังจากนั้นก็เข้านอนโดยไม่ทำความสะอาดร่างกายอีก สาเหตุอีกประการหนึ่งของการเป็นเกลื้อนคือ เครื่องนอนสกปรก

นอกจากนี้ชาวมอแกนยังเป็นโรคที่อื้อระงวักกันมาก รองลงมาคือโรคพยาธิ ทั้งนี้เพราะการกินที่ไม่ถูกสุขลักษณะ มือไม่สะอาด มีจีเส็บดำสกปรก กินเล่นบนพื้นทรายโดยไม่สวมเสื้อผ้า ดังนั้นโอกาสที่เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายจึงมีมาก

สำหรับชาวมอแกนที่สูงอายุมักเป็นโรคหุื้อ ตาฟาง ซึ่งเกิดจากการดำน้ำเป็นเวลานานและ เป็นความสามารถพิเศษในการดำน้ำของชาวมอแกน นอกจากนี้ยังเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังก็มีบ้าง ทั้งนี้ เนื่องมาจากการดื่มสุราเป็นเวลานาน ๆ และดื่มมาตั้งแต่หนุ่ม โดยที่ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าป็นอันตราย ต่อสุขภาพมาก่อน ชาวมอแกนทั้งหญิงและชายชอบดื่มสุรา โดยให้เหตุผลว่ารู้สึกคึกคักและทำงานได้ดี ชาวมอแกนจะซื้อสุรามาดื่มจากร้านค้าในหมู่บ้านมาดื่มและดื่มมากเวลามีนงานพิธีต่าง ๆ ในเรื่องการ รักษาพยาบาลเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยชาวมอแกนส่วนมากซื้อยามากินเอง ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่าเป็น การเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ กินยาก็หาย ในขณะที่ทางสาธารณสุขอำเภอกระบุรี ได้จัดอบรม อสม. ประจำหมู่บ้านมอแกนและพยายามรณรงค์ให้ชาว มอแกนเห็นความสำคัญของการป้องกันรักษาโรค การฉีดวัคซีนในเด็ก ตลอดจนให้ความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด นอกจากนี้ซื้อยามากินเองแล้วชาวมอแกน ส่วนหนึ่งนึกถึงการรักษาโดยวิธีทางไสยศาสตร์ นอกจากนี้ ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นของ ชาวมอแกน อันเนื่องมาจากเหตุที่ชาวมอแกนมีการผจญภัยอยู่กับทะเลตลอดเวลาเพราะต้องทำมาหากิน โดยไม่ใช้เครื่องมือใด ๆ เลย บางครั้งเมื่อดำน้ำนาน ๆ ตัวจะเย็นชา ตัวชืด เขาจะฝังตัวเองใต้ทรายที่

ชายหาให้โผล่แต่ศีรษะ เมื่อนานพอสมควรจนเป็นปกติเขาก็จะลุกขึ้นมาทำงานต่อไปอย่างปกติได้นับเป็นวิธีการบำบัดรักษาทางธรรมชาติที่หลาย ๆ คนไม่ทราบ ชาวมอแกนส่วนใหญ่คลอดบุตรแล้วบุตรแข็งแรงบุตรไม่เสียชีวิต จากการสังเกตการเลี้ยงดูจะเลี้ยงด้วยนมมารดา เวลาไปทะเลก็จะเอาเด็กไปด้วยโดยการรัดกับผ้าขาวม้าคาดไปที่อกข้างที่หลังข้าง จากการสัมภาษณ์ชาวมอแกน (จากการสัมภาษณ์ วันที่ 28 ธันวาคม 2552) พบว่า ชาวมอแกนเชื่อว่าจะให้เด็กทนทานต่อลมฟ้าอากาศ เด็กชาวมอแกนไม่ค่อยเจ็บป่วยแต่กลับมีภูมิคุ้มกันสูงมากทั้งที่เลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย

ในเรื่องการให้เด็กหลังคลอดได้รับวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ เนื่องจากชาวมอแกนส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก เมื่อหมอนัดก็จะใช้ความจำเพียงอย่างเดียว บางครั้งก็ลืม จึงทำให้ได้ฉีดบ้างไม่ได้ฉีดบ้าง ประกอบกับต้องทำมาหากินทุกวัน แต่ก็ได้รับการยืนยันว่าไม่ฉีดก็เห็นว่าเด็กแข็งแรงดี

สภาพความเป็นอยู่ทางด้านการเมือง การปกครอง

ด้านการปกครอง บุคคลที่ชาวมอแกนไปปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เมื่อชาวมอแกนเกิดปัญหา ชาวมอแกนส่วนใหญ่ปรึกษา ผู้อาวุโสและครูอาสาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอแกน จากการสัมภาษณ์คุณชนะ แก้วอูดัง (วันที่ 29 ธันวาคม 2552) เกี่ยวกับเรื่องการปกครองชุมชนชาวมอแกนในอดีต พบว่า ในสมัยก่อนพวก โต๊ะหรือหมอไสยศาสตร์มีบทบาทในการปกครองชาวมอแกนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ได้รับการเชื่อถือจากชาวมอแกน ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่าชาวมอแกนอาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะชนกลุ่มน้อย แต่สภาพความเป็นจริงแล้วชาวมอแกนมีบทบาทเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป เพียงแต่มีขีดจำกัดในบางเรื่อง เช่น การถือครองที่ดินเพราะปรากฏว่าไม่มีชาวมอแกนคนใดมีที่ดินเป็นของตนเองอาศัยอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยจัดให้ นอกจากชาวมอแกนที่แต่งงานกับคนพื้นเมือง นอกจากเรื่องการถือครองที่ดินแล้วยังมีเรื่อง อื่น ๆ อีก จากการสัมภาษณ์ปลัดอำเภอกระบุรี (วันที่ 3 มกราคม 2553) พบว่า เรื่องการเสียภาษีอากร การคัดเลือกทหาร ปรากฏว่าไม่มีชาวมอแกนคนใดเสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลและไม่เคยมีชาวมอแกน คนใดเข้าไปคัดเลือกทหารเลยเช่นกัน โดยอ้างว่าสมเด็จพระราชชนนีทรงไม่ให้มีการเกณฑ์ทหารในหมู่ชาวมอแกนเพราะทรงถือว่าชาวมอแกนไม่รู้หนังสือเกณฑ์เข้าไปไม่มีประโยชน์และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (วันที่ 30 ธันวาคม 2552) ปรากฏว่า ชาวมอแกนได้รับการยกเว้นในการเกณฑ์ทหารก็เพราะชาวมอแกนไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีสำเนาทะเบียนบ้านประกอบกับชาวมอแกนต้องเร่ร่อนทำมาหากินไม่รู้หน้าที่ของชายไทย จึงได้รับการยกเว้นไปโดยปริยาย ในเรื่องการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ชาวมอแกนไม่ได้ไปใช้สิทธิเนื่องจากไม่มีบัตรประชาชนและไม่เห็นความสำคัญ ประกอบกับไม่รู้จักผู้ลงสมัครเลือกตั้ง ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหรือในหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ชาวมอแกนทุกคนจะเข้าร่วมกิจกรรมที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดขึ้น เนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็กจะได้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรม ในเรื่องการไปเยี่ยมของทางราชการ ผู้นำชาวมอแกนเล่าให้ฟังว่า ตามปกติแล้วถ้าไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นก็ไม่ค่อยจะมีใครเข้าไปนอกจากพนักงานท่องเที่ยวเข้าไปเท่านั้น มีก็เฉพาะ

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้นที่เข้ามาอยู่บ้าง ๆ อีกหน่วยงานหนึ่งก็คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเข้ามาจัดกิจกรรมในเรื่องการศึกษาให้แก่เด็กชาวมอแกน ในส่วนของกรมการปกครอง/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวมอแกน (วันที่ 28 ธันวาคม 2552) หมู่เกาะสุรินทร์ขึ้นอยู่กับตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี บางครั้งมีตัวแทนจากหน่วยงานราชการมาเยี่ยมหมู่เกาะสุรินทร์บ้าง แต่ยังไม่มีการวางแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติและบัตรประชาชน รวมทั้งบริการสังคมอื่น ๆ แก่ชาวมอแกน

ชาลามา กล้าทะเล ผู้นำหมู่บ้าน